

JUHAN PEEGEL

19.05.1919 – 6.11.2007

Juhan Peegel sündis 19. mail 1919 Põide vallas Saaremaal talupoja peres. 1939 lõpetas ta Saaremaa Ühisgümnaasiumi. Enne Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonda astumist 1939 töötas ta ajalehe „Meie Maa“ toimetuses. Pärast aastast teenimist Eesti Vabariigi sõjaväes viidi ta üle Punaarmee Eesti Laskurkorpusesse. Demobiliseerimise järel töötas Juhan Peegel õppimise kõrval ajalehe „Postimees“ („Edasi“) toimetuses. Tartu Ülikooli ajaloo-keeleteaduskonna lõpetas ta 1951. Kandidaadiväitekirja kaitses ta eesti regivarsside keele morfoloogast 1954. aastal.

Juhan Peegli algatusel hakati 1954. aastal Tartu Ülikoolis eesti filoloogia erialal ette valmistama ajakirjandustöötajaid. Aastatel 1964–1967 oli ta ajaloo-keeleteaduskonna dekaan. 1973 kaitses Juhan Peegel doktoriväitekirja. Eesti Teaduste Akadeemia liikmeks valiti ta 1977, professorikutse sai 1978. Aastal 1979 valiti Juhan Peegel vastavatu ajakirjanduskateedri juhatajaks, ajavahemikus 1987–1993 jätkus tegevus sama kateedri juures professor-konsultandina. Alates 1993. aastast oli ta Tartu Ülikooli emeriitprofessor. 1956. aastast kuulus Juhan Peegel Eesti Kirjanike Liitu ja 1973. aastast Eesti Ajakirjanike Liitu.

Juhan Peegel oli nii ajakirjanike õpetamise kui ka ajakirjanduse uurimise rajajaid Eestis, mitmete ajakirjandusalaste kogumike ja õpikute koostaja ja autor. Ta avaldas rohkesti eesti keele, kirjanduse ja ajakirjanduse ajaloo alaseid artikleid, osales antoloogia „Eesti rahvalaulud“ ning „Kalevipoja“ teadusliku väljaande koostamisel. 1977 sai tema novell „Vaekargajad“ Tuglase novelliauhinna, fragmentaarium „Ma langesin esimesel sõjasuvel“ aga 1980 Nõukogude Eesti preemia. Mitmeosaline väljaanne „Nimisõna poeetilised sünonüümid eesti regivarssides“ sai 1993 riigi teaduspreemia humanitaarteaduste alal. 1996 autasustati Juhani Peeglit Eesti Vabariigi IV klassi Riigivapi teenetemärgiga ning samal aastal pälvis ta ka Ferdinand Johann Wiedemanni keeleauhinna. 1998 sai ta riigi teaduspreemia pikaajalise tulemusliku teadustöö eest, 1999 valiti Tartu aukodanikuks. 2002 autasustati Juhani Peeglit Johann Voldemar Jannseni nimelise auhinnaga.

Akadeemik Juhani Peegli elutöö on teedrajava tähtsusega eesti kultuuri säilitamisel ja arendamisel. Eesti üldsuse poolt valiti Juhani Peegel 20. sajandi 100 suurkuju hulka.

Juhan Peegel suri 6. novembril 2007. aastal Tartus ja on maetud Raadi kalmistule.

NIMI	Juhan Peegel
TEADUSALA	Filoloogia
UURIMISTÖÖ PEASUUNAD	Eesti keele ajalugu, murded, regivärsi keel; ajakirjandus
VALIMISAEG	30. märts 1977
AKADEEMIA OSAKOND	Humanitaar- ja sotsiaalteaduste osakond
ELUDAATUMID	19. mai 1919 Saaremaa – 6. november 2007 Tartu
PEREKONNASEIS	Lesk, poeg
HARIDUS	1938 Saaremaa Ühisgümnaasium 1951 Tartu Ülikool
TEADUSKRAAD	1954 filoloogikandidaat, teema: “Eesti regivärsside keele morfoloogia” 1975 filoloogiadoktor, Moskva Ülikooli juures, teema: ”Начальный период эстонской журналистики (1766-1857)” 1978 professori kutse
TEENISTUSKÄIK	1938–1939 ajalehe “Meie Maa” reporter Kuressaares 1939–1940 Eesti Vabariigi kaitseväge sõdur 1940–1945 Nõukogude armee eesti korpuses ja tööpataljonis, lahingud 1945–1949 Saaremaa TSN Täitevkomitee haridusosakonna kantseleiametnik 1946–1951 üliõpilane 1947–1952 “Postimehe” ja “Edasi” toimetuses 1951–1954 Tartu Ülikooli aspirant 1953–1978 eesti keele kateedri õpetaja, vanemõpetaja, dotsent, professor 1978–1986 žurnalistikakateedri juhataja 1993–... emeriitprofessor
TUNNUSTUSED	1989 Eesti Teaduste Akadeemia medal 1996 Eesti Vabariigi Riigivapi IV klassi teenetemärk 1996 Ferdinand Johann Wiedemanni keeleauhind 1998 Eesti Vabariigi teaduspreemia 1999 Tartu linna aukodanik 1999 Eesti üldsuse poolt valitud 20. sajandi 100 suurkuju hulka 2002 Johan Voldemar Jannseni nimeline auhind
TEADUS- ORGANISATSIOONILINE ja -ADMINISTRATIIVNE TEGEVUS	EESTIS: 1956 Kirjanike Liidu liige Emekeele Seltsi liige Õpetatud Eesti Seltsi liige
TEGEVUS TEADUSLIKE VÄLJAANNETE TOIMETUSTES	EESTIS: kuni a-ni 2001 <i>Akadeemia</i> toimetuskolleegiumi liige 1964–1979 <i>Fakt. Sõna. Pilt</i> algataja ja toimetaja 1964–1989 <i>Eesti ajakirjanduse ajaloost</i> algataja ja toimetaja 1972–1980 <i>Sõnasõel</i> 1–7 algataja ja toimetaja